

Daniela Hodrová: Postava definice a postava hypotéza

Definice postavy - postava jako nositel děje, myšlenky, ideologie, jako funkce textu představuje v lit. díle subjekt budovaný prostřednictvím vypravěče či bez něj v sérii výstupů a promluv, zmínek o ní, tedy v toku explicitních a implicitních informací
- soubor informací, dynamická složka textu, „druhý“ (subjekt druhého)

Postava-definice, postava-hypotéza

- *p.-definice* – bez tajemství, nemají žádný nezjevený vnitřek: buď jsou prázdné nebo je jejich nitro cele zveřejněno prostřednictvím vševědoucího či skrytého vypravěče; jejich subjektivita je tak značně redukována

- je tím, kým se jeví; její chování je zcela předvídatelné

- *p.-hypotéza* – vysvětlitelná jen částečně, ne zcela explicitní, neúplně determinovaná (M. Bachtin); její chování je nepředvídatelné, dokonce je v rozporu s psychologickými i tradičně literárními předpoklady; je zneklidňující svou dvouznačností

- silueta, torzo, které v neurčité a fragmentární podobě vstupuje do díla a které se autor pokouší v textu rekonstruovat

Proces hypotetizace - posun postavy-definice k postavě-hypotéze

- náznaky posunu již v některých středověkých dílech, ovšem přerušen renesancí a především klasicismem s jeho požadavkem jednoty a koherence charakteru

- v sentimentalisticko-osvícenském a posléze romantickém románu se obraz člověka karnevalizoval a subjektivizoval (oslabení hranice mezi postavou a autorem a mezi postavou a čtenářem) – tyto procesy vedly k rozkladu jednotné postavy, charakteru

- realistická postava někde mezi *p.-definicí* a *p.-hypotézou*; typ postavy

- se symbolismem se vytváří období nového pojetí subjektu

- v průběhu 20. století se postava-definice změnila v postavu-hypotézu

- neznamená odklon od reality směrem k myšlence, přispívá k vytvoření komplexnějšího, vícedimenzionálního obrazu reality

Znakovost – postava je dynamickým znakem, znakovost je konstantní charakteristikou postavy

- *p.-definice* - signifiant (označující) – explicitní údaje o podobě, chování postavy

- signifié (označované) – explicitní, častěji ovšem jen jako potenciální význam

- *p.-hypotéza* - signifié otevřené v díle, postava může nabývat různých významů

Popis zevnějšku – *p.-definice* - prostřednictvím tohoto popisu uveděny do děje

- *p.-hypotéza* – popis zevnějšku často redukován nebo schematizován, často úplně schází

- proces hypotetizace postavy znamenal postupnou a někdy úplnou ztrátu charakteristik postavy, jako jsou zvyky, charakter, minulost, původ, i jméno, tělo, tvář

Čtenář – tam, kde *p.-definice* ustupuje ze scény a v díle se objevuje *p.-hypotéza*, vynořuje se také subjekt čtenáře či adresáta (*p.-definice* zabíjí čtenáře v díle)

Promluva o postavě – ústup od přímé charakteristiky (vypravěč přímo pojmenovává hrdinovy vlastnosti, aktivita čtenáře redukována na minimum, často vševědoucí

vypravěč) a příklon k charakteristice nepřímé (skryté, obsažené v vlastním ději) –
projev pohybu k p.-hypotéze

- p.-definice: klasický styl - protiklad promluvy vypravěče (nesituační, objektivní, slohově nespecifikované, kompaktní) a promluvy postavy (situační, využívající prostředků apelu a exprese, hovorově zabarvené, vnitřně slohově rozrůzněné)
- moderní próza: zrušení opozice pásma vypravěče a pásma postavy